STORIES

KULTURA TVOŘÍ EVROPU

Kreativní Evropa

OO

OO

BSAH

STORY 01 04–05
ANIMACE

STORY 02 06–07
EMERGENCE

STORY 04 10–11
SHAPE

STORY 07 16–17
NABARVENÉ PTÁČE

STORY 08 18–19
FABULAMUNDI

STORY 10 22–23
BIANCA BELLOVÁ

STORY 11 24–25
AEROFILMS

STORY 03 08–09
IDF

STORY 05 12–13
FORMAN VS. FORMAN

STORY 06 14–15
NEPŘIPRAVENÁ SRDCE

STORY 09 20–21
JI.HLAVA

STORY 12 26–27
ARTCOME

ÚVOD

Vážení čtenáři,

dostávají se Vám do ruky Stories – několik vybraných příběhů z desítek projektů, které se v České republice mohly uskutečnit díky podpoře programu Evropské unie Kreativní Evropa. Program navazuje na programy MEDIA a Kultura, které vznikly již v 90. letech a každoročně investují stovky milionů do podpory filmu, divadla, tance, hudby, literatury, designu nebo architektury.

Česká republika se zapojila do těchto programů Evropské unie už zkraje nového tisíciletí, poté jsme byli přijati do EU – a letos je to právě 15 let, kdy využíváme všech výhod, které členství v EU přináší. Týká se to nejen finanční podpory, kterou právě z programu Kreativní Evropa čerpáme více než úspěšně –, ale třeba i toho, že díky volnému pohybu osob, zboží a služeb je přeshraniční spolupráce v kulturních projektech – ať už se jedná o uspořádání knižního veletrhu nebo filmovou koprodukci – daleko jednodušší než dřív.

Jsme rádi, že Vám touto cestou můžeme zprostředkovat, co všechno leží za natočeným filmem, úspěšným filmovým festivalem, mezinárodní výstavou či platformou a doufáme, že Stories pro vás nebudou jen zajímavým čtením, ale rovněž zdrojem inspirace.

Daniela Staníková, Magdalena Müllerová
Kancelář Kreativní Evropa

SLOVO AUTORA

Když mě Kancelář Kreativní Evropa oslovila, abych pro Stories zpracoval rozhovory s příjemci podpory programů MEDIA a KULTURA, měl jsem – asi jako mnoho dalších lidí pohybujících se na kulturní scéně – jen vágní představu o šíři projektů, které podporují. Projekty zahrnuté do Stories, ale i jiné podpořené projekty, jsem díky této práci začal vnímat a sledovat v dalším kontextu – skrze jejich evropský rozměr.

Například na letošním festivalu v Cannes měl světovou premiéru dokumentární film *Forman vs. Forman* Heleny Třeštíkové a Jakuba Hejny: evropská koprodukce o česko-americkém režisérovi, který dokázal uspět na obou stranách Atlantiku. Vedle samotných filmů Miloše Formana střihový snímek čerpá ze zdrojů belgických, německých či švédských, sám režisér v použitých materiálech mluví česky, anglicky i francouzsky. „Věděli jsme, že archivy budou drahé, ale netušili jsme, do jakých rozměrů to naroste," říká producentka Kateřina Černá, podle které by výsostně evropský film *Forman vs. Forman* ve stávající podobě nikdy nemohl vzniknout bez podpory programu Kreativní Evropa MEDIA.

„Bez Kreativní Evropy by to nešlo," opakují se reakce tvůrců dalších podpořených projektů. Detaily se liší, princip zůstává stejný: podpora ze strany Evropské unie je zásadní, ať už jde o filmy, festivaly, celoroční aktivity, knižní překlady, počítačové hry nebo jiné počiny na kulturní scéně. Týmž dechem zaznívá, že tato podpora chodí ruku v ruce s komunikací, výměnou zkušeností, sdílením know-how. A je jen příznačné, že tato komunikace jde napříč geografickými hranicemi i časem: výtvarný projekt ArtCoMe na visegrádském půdorysu pracuje s odkazem Rakouska-Uherska, Václav Marhoul staví svůj velkofilm *Nabarvené ptáče* natáčený na územích kolem východního okraje EU na pozadí hrůz druhé světové války, Filip Remunda z Institutu dokumentátního filmu mluví o rodině „dokumentárních lidí", kterou po všech koutech Evropy pomáhá budovat už od začátku století…

Zaznívají samozřejmě i kritické připomínky – třeba, že EU zůstává stále „dvoukolejná" a dělí státy na dvě nerovné kategorie nebo že nedostatečně propaguje své kvality a hodnoty, čímž vyklízí pole populistům a demagogům. Ale právě i kritické myšlení má hluboké evropské kořeny, sahající až k Sokratovi. Jméno jiného evropského filosofa si vzal do názvu další program EU – původně studentský Erasmus. Na něj v souvislosti s Kreativní Evropou vzpomíná Michal Brenner z platformy SHAPE, která zprostředkovává mobilitu a vzdělávání audiovizuálních umělců a coby „vedlejší efekt" vyváží evropské hodnoty, jako je demokracie nebo tolerance, daleko za hranice EU, například do Ugandy nebo Ruska. Dříve se po Evropě chodilo „na zkušenou" a kulturu podporovali osvícení mecenáši, nyní totéž zajišťují Erasmus+ a Kreativní Evropa. V různých dobách se tak využívá podobných prostředků, přičemž cíl zůstává stejný: komunikace, sdílení a vytváření mistrovských děl.

Vojtěch Rynda

STORY 01

PODPORA ANIMACE JE KLÍČOVÁ ZEJMÉNA VE FÁZI VÝVOJE

Název projektu: Podpora vývoje animovaných filmů a seriálů

Název organizace: Fresh Films, Bionaut, Miracle Film, Barletta, KLUCIvespolek, MAUR film, nutprodukce, Rolling Pictures

Od roku 2014 podpořil program Kreativní Evropa MEDIA vývoj devíti českých animovaných filmů nebo seriálů, v předchozích generacích programu MEDIA bylo podpořeno dalších deset animovaných projektů.

Zdroj: Fresh Films

Program Kreativní Evropa MEDIA podpořil v letech 2014–2018 několik českých animovaných projektů. Jedním z nejvýraznějších je celovečerní povídkový film *O nepotřebných věcech a lidech* podle stejnojmenné knihy Arnošta Goldflama, který by měl být dokončen v roce 2020. V roce 2018 vyhrál pitchingovou soutěž celovečerních animovaných filmů na CEE Animation Foru a letos v březnu získal Eurimages Co-production Development Award. Film vzniká ve slovinsko-slovensko-polsko-české koprodukci. Kreativní Evropa podpořila projekt v okruhu MEDIA Development, což byla podle autora námětu a českého producenta Martina Vandase z MAUR filmu jedna ze stěžejních podpor: „Díky podpoře MEDIA jsem mohl pomoci svým koproducentům s komplexním vizuálním řešením. Zároveň jsme dotáhli finální vizuální podobu s animací. Prostředky nám také pomohly prezentovat projekt na mezinárodních panelech. Díky podpoře MEDIA měli naši koproducenti navíc zvýšený kredit u svých filmových fondů a dalších institucí."

To potvrzuje i Vladimír Lhoták ze společnosti Fresh Films, která stojí za celovečerním filmem *Myši patří do nebe* na motivy stejnojmenné knihy Ivy Procházkové. „Získáním podpory MEDIA projekt ve vývoji získává i určitou prestiž, cesta na mezinárodní trhy a fóra je pak snazší," objasňuje. Celovečerní kombinace loutky a počítačové animace vzniká v česko-francouzsko-polsko-slovenské koprodukci a dokončena by měla být v roce 2020. „Podpora Kreativní Evropy přišla v klíčový moment, kdy jsme teprve poznávali, jak je vývoj celovečerního animovaného filmu komplexní disciplína po stránce kreativní i producentské. S projektem jsme se díky podpoře měli šanci zúčastnit většiny významných festivalů a pitching eventů v Evropě i Kanadě, kde jsme nalezli naše koproducenty," uvádí Lhoták a dodává: „Spojení s MEDIA přináší podporu etablované organizace a velmi pomáhá sebevědomí a ambicím producentů animace v tomto regionu."

S tím souhlasí i Bára Příkaská z produkce Bionaut, která stojí za chystaným kresleným seriálem *Mlsné medvědí příběhy*, jenž je prvním českým animovaným seriálem, který vzniká v mezinárodní koprodukci s Českou televizí coby minoritním koproducentem. Pilotní epizoda *Hurá na borůvky* získala Zlatý střevíček na Zlín Film Festivalu 2018. „Díky podpoře programu MEDIA Slate Funding jsme měli čas projekt pečlivě připravit, prezentovat, zafinancovat a v současné době vyrábíme první sérii. Absolvovali jsme také řadu koprodukčních marketů, které jsou pro náš projekt klíčové," pochvaluje si Příkaská.

Program Kreativní Evropa MEDIA znamená pro producenty podpořených animovaných projektů synonymum pro Evropu v tom nejlepším slova smyslu. „Program Kreativní Evropy mi dává pocit sebedůvěry i důvěry v moji práci a její smysl a výsledky. Bez této podpory by nevzniklo třeba pro animaci v našem regionu zásadní CEE Animation Forum. Patnáct let v EU je o sebevědomí země uprostřed Evropy, o respektu k sobě i druhým a o klíčových lidských a společenských hodnotách," říká producent Martin Vandas. Vladimír Lhoták z Fresh Films doplňuje: „Kreativní Evropa umožňuje prostřednictvím schémat koprodukce vznik děl, která by producenti v rámci svého domácího trhu neměli šanci realizovat. Výročí patnácti let v EU znamená stabilní zakotvení v evropském (nejen) audiovizuálním prostoru, možnost navazovat rovnocenná partnerství a mít možnost vyvíjet vlastní kreativní obsah." Bára Příkaská z Bionautu dodává: „Pro nás je zásadní být součástí Evropy a evropského trhu, který umožňuje vznik kvalitních a ambiciózních projektů s potenciálem na mezinárodní distribuci."

Zdroj: MAUR film

Producenti oceněných animovaných projektů se shodují, že program MEDIA přišel v roce 2003 v klíčovou chvíli, kdy ještě veřejné financování audiovize nebylo na stávající úrovni, a přinesl velký stimul nejen v podobě klíčových podpor zejména vývojové fáze filmů.

Zdroj: Bionaut

STORY
02

EMERGENCE PROPOJUJE PAMĚŤ S MÍSTY NAPŘÍČ GENERACEMI

Název projektu: Emergence. Od sdílených zkušeností k nové kreativitě. Živé dědictví/Paměť v novém kontextu.

Název organizace: Institut umění – Divadelní ústav

Projekt byl podpořen v rámci výzvy EACEA/34/2018 (oblast podpory Projekty evropské spolupráce).

Zdroj: Pražské Quadriennale

Festival scénografie *Pražské Quadriennale* spojil síly se sedmi dalšími kulturními institucemi na projektu *Emergence. Od sdílených zkušeností k nové kreativitě. Živé dědictví/Paměť v novém kontextu.* Ten se od problematické historie vybraných lokací a památek odráží ke zpracování kolektivní paměti a propojuje nastupující generaci umělců se zkušenými profesionály.

Projekt *Emergence* byl vytvořený přímo s myšlenkou na spolupráci s programem Kreativní Evropa Kultura. „Bez této podpory by nikdy nevznikl," říká Markéta Fantová, umělecká ředitelka Pražského Quadriennale, které tříletou akci koordinuje. Ze sedmnácti projektů v rámci celé Evropy je Emergence jediným českým víceletým projektem velkého rozsahu podpořeným Evropskou unií.

Partnerské instituce Institutu umění – Divadelního ústavu, který PQ pořádá, pocházejí z Velké Británie, Ukrajiny, Polska, Kypru, Norska, Lotyšska a Tchaj-wanu. „Úplně na začátku jsme se s partnery shodli, že základem Emergence bude scénografie, a také jsme se bavili, co nás spojuje," vzpomíná Fantová. „Zjistili jsme, že to je reakce na současný svět. Jako kdyby umělci měřili teplotu světa coby organismu. To, co je v něm špatně, do jejich tvorby prosákne."

Z debaty vykrystalizovaly potřeba provázání generací, tedy předání zkušeností mladším a začínajícím umělcům, inspirace místem a téma paměti. „Každý prostor, nejen divadelní, má svou historii a genius loci, které z toho místa vyvěrají. A paměť může být věc pozitivní i bolestně potlačená," říká Fantová. Diskuse o uprchlické krizi coby společného „místa se zvýšenou teplotou" Evropy se tedy přelila v uvědomění, že každá ze zemí zapojených do Emergence má palčivé místo, které z minulosti zasahuje do současnosti.

„Nárazníková zóna mezi severním a jižním Kyprem, Doněck na Ukrajině, pevnost Daugavgrīva v Lotyšsku, přes kterou se přehnaly dějiny, norský ostrov Håøya poznamenaný druhou světovou válkou, ve Velké Británii samozřejmě ‚prostor' brexitu," vyjmenovává Fantová místa zapojená do Emergence. Například u ostrova Håøya se za války potopila ponorka a pozůstatky její posádky vyplouvaly na pobřeží až do 70. let. Nacisté tam popravovali civilní obyvatelstvo a v místní továrně na dynamit otročily prostitutky pochytané ve městech: přes den pracovaly svýma šikovnýma rukama a v noci sloužily v německých kasárnách...

Na ostrově probíhá workshop i rezidence, jíž se účastní umělci, historici i studenti. „Musejí se stravovat jen z lokálních zdrojů, sami si musejí tu oblast fyzicky i emocionálně projít a vytvořit performanci, která se zaznamenává na film," vysvětluje Fantová. Projekt pomohl upozornit na bolavé místo a na jeho potlačení v kolektivní paměti. „Workshop na Ukrajině se zase zabývá tancem a pohybem: zkoumá vliv válečné zóny na lidské tělo, sleduje, co se pohybově stane člověku, který se ocitne v oblasti, kde chce být naprosto neviditelný," říká umělecká ředitelka PQ. „Dílny na Kypru se zase věnují příběhům lidí, kteří zmizeli, a architektuře v dnes opuštěném pásu země, která kdysi musela být velmi krásná." Mezi výstupy Emergence patří vedle workshopů, performancí, site-specific akcí a jejich záznamů také master classes nebo umělecké artefakty.

Zdroj: Pražské Quadriennale

Projekt Emergence byl psaný na míru Sekci pro kulturní dědictví v rámci programu Kreativní Evropa Kultura. Ten poskytl polovinu rozpočtu akce, tedy téměř třičtvrtě milionu eur. Nad rámec zafinancování si Fantová pochvaluje vynikající komunikaci s partnerskými institucemi a těsnou provázanost dílčích aktivit. „Navzájem se informačně vyživujeme a zároveň inspirujeme mladou generaci, kterou to dění nesmírně zajímá," říká umělecká ředitelka. „Už první workshop na Håøyi přinesl lepší výsledky, než jsme čekali, a spolupráci si chválili i zavedení umělci."

Na Kreativní Evropě Fantová oceňuje potřebu maximální jasnosti projektu. „Není možné projekt jen tak nahodit a domýšlet ho za pochodu, umělecká strategie i výstupy musejí být jasně stanovené." Kreativní Evropa podle umělecké ředitelky také pomáhá zabraňovat smývání hranic mezi lokálním a globálním, což je podmínka uchování kulturního dědictví. A to je i jednou z priorit Emergence i Pražského Quadriennale.

Zdroj: Pražské Quadriennale

STORY 03

IDF VEDE DOKUMENTY OD „KOLÉBKY“ AŽ K DIVÁKOVI

Název projektu: Ex Oriente Film, East Doc

Název organizace: Institut dokumentárního filmu

Projekty jsou již od roku 2002/2003 každoročně podporovány v rámci okruhů Training (Ex Oriente Film) a Market Access (East Doc).

Institut dokumentárního filmu (IDF) pomáhá už od roku 2001 producentům, režisérům a dalším filmovým profesionálům z regionu střední a východní Evropy ve všech fázích práce na dokumentárních snímcích od jejich vývoje po distribuci. Spoluzakladatel a předseda boardu Filip Remunda v rámci IDF kreativně vymýšlí jednotlivé programy a lektoruje je.

Snahou IDF bylo od začátku propojit tuzemskou dokumentární scénu s Evropou a se světem. Dvěma pilíři těchto aktivit jsou vzdělávání a propagace. V obou okruzích Institut pobírá podporu programu Kreativní Evropa MEDIA. „Být součástí MEDIA je pro nás přirozeným pokračováním naší zakladatelské vize,“ říká Remunda. Jako důsledek dlouhodobé spolupráce s MEDIA Remunda vnímá vytvoření sítě kontaktů, kterým přezdívá „dokumentární lidé“. „Jsme ve spojení s dokumentaristy ze všech koutů Evropy. Ti mohou i díky Kreativní Evropě cestovat na festivaly, kde se potkáváme, kde vznikají myšlenky na spolupráci a společnou strategii. Z hlediska arzenálu myšlenek a lidského potenciálu jde o nedocenitelnou komunitu, která se stala součástí mého života a práce jak coby zástupce IDF, tak i producenta a režiséra,“ vysvětluje Remunda.

V rámci vzdělávání IDF organizuje celoroční workshop Ex Oriente Film, zaměřený na vývoj autorských dokumentárních filmů. „První setkání je zaměřené na dramaturgii, druhé je víc o packagingu: pracujeme na traileru, přepisujeme texty, soustředíme se na finanční plán,“ popisuje Remunda. „Třetí workshop je věnovaný pitchingu, propagaci a networkingu. Naše péče je komplexní, vybavujeme producenty a režiséry znalostmi, které jim pomůžou film natočit, financovat i distribuovat.“

Workshopem už prošlo přes sto realizovaných filmů; Remunda zdůrazňuje například snímky *Over the Limit*, který měl světovou premiéru na festivalu IDFA 2017, *The Sound is Innocent* (světová premiéra na Visions du Réel 2019), na Oscara nominovaný dokument *Králík po berlínsku* nebo *Slepé lásky*, premiérované na MFF Toronto 2008.

Vrcholem aktivit v rámci propagace je pak pražská akce East Doc Platform, sloužící k získání mezinárodních partnerů pro koprodukci, financování a distribuci dokumentárních projektů. „Její součástí jsou kulaté stoly a setkání jeden na jednoho s decision makery a pitching forum,“ říká Remunda. „Nabízíme nástroje, jak spojit nezávislé producenty a režiséry s kreativními producenty z evropských a světových televizí, zástupci filmových fondů i novými hráči jako je Netflix.“ V optimálním případě může dokumentární projekt plynule přejít z Ex Oriente přes East Doc Platform do distribuce. A i tu IDF pomáhá zajišťovat prostřednictvím platformy KineDok, která sdružuje několik teritorií a uvádí filmy převážně mimo klasická kina.

Zdroj: Institut dokumentárního filmu

Rozpočty East Doc Platform, KineDoku i Ex Oriente pokrývá ze šedesáti procent program Kreativní Evropa MEDIA, zbytek pochází z lokálních zdrojů. První dva projekty mají jednoroční financování, Ex Oriente tříleté. „S pravidly čerpání problém nemáme. Jsou jasná a logická, takže v souladu s nimi připravujeme i rozpočty. Brusel poskytuje předfinancování 75 %, což nám velmi usnadňuje cash flow," pochvaluje si spolupráci s Kreativní Evropou finanční ředitelka IDF Alena Beránková.

Zdroj: Institut dokumentárního filmu

Jedinečnost aktivit IDF spočívá nejen v pokrytí všech fází vzniku dokumentárního filmu, ale zejména v zaměření na střední a východní Evropu. Institut funguje jako důležitý bod pro networking a výměnu know-how mezi touto částí Evropy a „Západem". Workshopy IDF se vedle autorských dokumentů věnují i novým formátům, jako jsou interaktivní webdocs nebo virtuální a rozšířená realita. „Informovat o nových trendech, postupech a estetických nárocích je důležité pro udržení kroku s mezinárodní dokumentární scénou a festivalovým světem," říká Zdeněk Blaha, šéf East Doc Platform.

Evropskou unii Remunda vnímá z pozice člověka, který se narodil v někdejším východním bloku – a který je rád, že do něj díky členství v EU už nepatří. „Unii vnímám jako možnost aktivně se zapojit do evropského dění," říká. „Jsem rád, že už nemusím žít v prostředí, kde jsou mé občanské názory potlačovány policií nebo společenským statusem quo. Ano, EU není ideální, můžeme kritizovat třeba její byrokracii, ale je třeba být součástí toho, co kritizujeme, ne se vůči tomu vymezovat. Pojďme se sebevědomě bavit o tom, v jaké Evropě chceme žít. Na to máme právo, a myslím si, že takové občany Evropa potřebuje," uzavírá spoluzakladatel IDF.

Zdroj: Institut dokumentárního filmu

STORY 04

HUDEBNÍ PLATFORMA SHAPE „NAKOPÁVÁ“ UMĚLCE A ŠÍŘÍ EVROPSKÉ HODNOTY

Název projektu: Zvuk, heterogenní umění a performance v Evropě (SHAPE)

Název organizace: MeetFactory

Projekt byl podpořen v rámci výzvy EACEA/06/2017 (oblast podpory Evropské platformy).

Platforma pro evropskou inovativní hudbu a audiovizuální umění SHAPE je projektem na podporu, propagaci, mobilitu a vzdělávání mladých a „emerging“ hudebníků a audiovizuálních tvůrců. Panevropskou iniciativu koordinuje z pražského prostoru MeetFactory Michal Brenner, který stál už u jejího vzniku v prosinci 2014.

SHAPE znamená Sound, Heterogenous Art and Performance in Europe. Pod zkratkou funguje šestnáct partnerských institucí z dvanácti evropských zemí. „Každý rok s partnery kurátorsky vybereme 48 umělců, kteří se podle nás nacházejí v bodu kariéry, kdy jim naše podpora může pomoct představit se v zahraničí a mezinárodně se zviditelnit,“ popisuje Brenner. Umělci pocházejí z celé Evropy a akce, se kterými SHAPE spolupracuje, evropské území dokonce překračují.

SHAPE se zaměřuje na experimentální elektronickou hudbu. Na této scéně se Brenner pohybuje dlouhodobě. V rámci práce pro dnes již neexistující festival Sperm se seznámil se spřízněnými akcemi v Evropě, jako jsou například Unsound v Krakově nebo CTM v Berlíně. „Ukázalo se, že s lidmi z nich řešíme podobné problémy a chceme dělat podobné projekty,“ vzpomíná Brenner. „Na začátku roku 2014 jsme se rozhodli zažádat společně o grant programu Kreativní Evropa Kultura. „Nebyl to umělý projekt, všichni jsme se znali už předtím. Shodli jsme se, že když už podporujeme mladé evropské umělce, tak proč to nedělat na panevropské úrovni.“ To, že SHAPE vznikl „odspodu“ spoluprací lidí, kteří spolu už byli v kontaktu, podle Brennera nesmírně usnadňuje vzájemnou komunikaci.

Podpora Kreativní Evropy tvoří 80 % rozpočtu SHAPE a rozděluje se mezi spolupracující instituce rovnostářsky. „Partneři dostávají stejný podíl peněz bez ohledu na to, jestli jde o velkou státní organizaci, nebo spolek s jedním zaměstnancem,“ říká Brenner. „Máme kritéria, jako třeba kolik umělců musí exportovat nebo kolika uspořádat koncert či výstavu, ale jinak mají dost volnou ruku, jak s podporou naloží. Ty organizace samy nejlépe vědí, co v jejich zemi a pro jejich publikum funguje.“ SHAPE těží z víceletého financování: v roce 2014 získal podporu na tři roky a později na další čtyři.

Foto: Jiří Šeda

V SHAPE není prostor na prosazování národních preferencí. „Chceme, aby ten projekt byl skutečně evropský," popisuje Brenner. „Spolupracuje nás jen dvanáct zemí, ale snažíme se geograficky pokrýt celou EU. Nemáme kvóty, nominujeme zajímavé umělce ze všech osmadvaceti zemí Unie. Každý rok se samozřejmě snažím zahrnout i českého umělce a pokukuji i na Slovensko, kde nemáme partnera, ale jde o mobilitu umělců z celé Evropy."

Cílem SHAPE je umělce „nakopnout" v kariéře. „Když je nominujeme, berou řádově stovky eur za koncert, ale díky naší podpoře si zahrají na velkých festivalech v Evropě, vyjedou i mimo ni a jejich tržní hodnota se několikanásobně zvýší," popisuje Brenner. „Zprofesionalizují se. My je vedle hudebního vzdělání učíme i jak pracovat se svým jménem jako se značkou, kde vydávat desky a jak svou hudbou vydělat peníze."

SHAPE však překračuje „pouhou" podporu hudebníků: s jejich mobilitou zároveň šíří evropské hodnoty. Průlomová byla cesta umělců podpořených SHAPE do Kanady, kde se mimo jiné účastnili debaty o tamní podpoře kultury ve srovnání s kulturní politikou EU. V roce 2018 SHAPE vyvezl do Ugandy na festival Nyege Nyege třináct evropských umělců, kteří v zemi ovládané autoritářským prezidentem dělali osvětu ohledně LBGT problematiky, genderové vyváženosti a podobných témat. Začali také spolupracovat s místními hudebníky a založili s nimi společné projekty. Letos je na řadě Rusko – v červnu se uskuteční showcase na festivale Gamma v Petrohradě.

„V začátcích Kreativní Evropy stačilo, aby si pár umělců vyměnilo několik představení a považovalo se to za úspěch. To už neplatí," říká Brenner. „Je snaha o to, aby se lidé z kulturní scény víc potkávali, ‚networkovali' a vytvářeli nové projekty přesahující pouhou výměnu umělců nebo představení. Podle mě to je správný směr. Připomíná mi jiný krásný program EU – Erasmus. Když se tu někdo vykoření a pošle na půl roku třeba do Španělska, získá nadhled nad tím, co se děje v Česku, ve Španělsku i v Evropě jako takové. Kreativní Evropa dělá přesně tohle v kultuře," uzavírá spoluzakladatel a koordinátor SHAPE.

Foto: Libor Galia

Foto: Matěj Krč

STORY 05

DOKUMENT O MILOŠI FORMANOVI: PROJEKT PODPOŘENÝ V OKRUHU TV PROGRAMMING

Název projektu: Forman vs. Forman

Název organizace: Negativ

Projekt byl podpořen v rámci výzvy EACEA/21/2017 v okruhu TV Programming grantem ve výši 80 000 eur.

Jedním z okruhů podpory programu Kreativní Evropa MEDIA je i TV Programming určený na podporu koprodukčních televizních projektů včetně dokumentů. V České republice tento okruh dosud nebyl příliš využívaný. Jednou z mála výjimek je chystaný dokumentární portrét Miloše Formana, který připravuje pro Českou televizi zkušená režisérka Helena Třeštíková.

„U projektu *Forman vs. Forman* se sešlo několik faktorů, díky nimž byla žádost úspěšná – spojení dvou silných a na mezinárodní úrovni známých jmen Třeštíková + Forman, dále silný distributor, dobře postavená koprodukce a kvalitní zapojení koproducentů do projektu (nikoli jen symbolicky finanční). Svou roli sehrálo i renomé producenta – společnosti Negativ, která s Helenou Třeštíkovou spolupracuje dlouhodobě. Jedním z hlavních koproducentů je francouzská televize ARTE, dále francouzská společnost Alegria a za českou stranu Česká televize," říká vedoucí Kanceláře Kreativní Evropa MEDIA v ČR Daniela Staníková.

„Rozhodnutí významné televizní stanice ARTE být jedním z hlavních koproducentů Formanova portrétu svědčí o tom, že v evropském kontextu zájem o tuto osobnost stále přetrvává," říká producentka Kateřina Černá (Negativ). Dokument by měl prezentovat celý Formanův život. „Věříme, že se nám díky archivním materiálům podaří ve filmu zachytit veškeré etapy, úspěchy i prohry Formanova života," říká producentka.

Zdroj: Negativ

Pro režisérku Helenu Třeštíkovou je Miloš Forman zásadní postavou jejího života. „Od dětství jsem byla vášnivý filmový divák. Chodila jsem na všechny pohádky a socialistické filmy pro děti a mládež. Když mi bylo asi 13 let, stal se zázrak. Viděla jsem v kině film *Konkurs* a svět se změnil," vzpomíná Třeštíková. „Na plátně jsem najednou viděla život, jaký jsem znala. Zmizel pocit, že ve filmech se vypráví o jiném, lepším světě, než jaký máme okolo sebe. Film nemusí konstruovat iluzi, ale může přiblížit pravdu života! To bylo důležité poznání. Filmy české nové vlny znamenaly dotek svobody a staly se součástí mé soustavy citů a emocí, které utvářely můj další život, mé usilování a definovaly mou identitu. Za to, že jsem se stala režisérkou, vlastně vděčím Miloši Formanovi," dodává Třeštíková.

Zdroj: Negativ

„O postavě Miloše Formana toho zatím nebylo mnoho natočeno a myslíme si, že komplexní biografický portrét, zachycující jeho dosavadní život zatím v české kinematografii chybí," říká producentka Kateřina Černá. „Díky zahraniční koprodukci a dramaturgii ze strany televizní společnosti ARTE, a také díky osobě režisérky Heleny Třeštíkové, se domníváme, že bude o film zájem jak ze strany zahraničních festivalů, tak i zahraničních a televizních společností, a že tak bude moci přispět i k propagaci České republiky na zahraniční evropské i světové umělecké scéně," dodává Černá.

„Cílem podpory v okruhu TV Programming je poskytnout producentům příležitost k nalezení kvalitního financování a také co nejlepší distribuci vybraných projektů. Větší pozornost se tomuto okruhu začala věnovat s nástupem quality TV, jedním z prvních úspěšných podpořených projektů byl seriál *Borgiové*," vysvětluje Daniela Staníková. K dalším podpořeným projektům se počítají i takové hity jako skandinávské seriály *V pasti* a *Most*, německý *Babylon Berlin*, francouzská série *Les Revenants* a nejnověji adaptace románů Eleny Ferrante *Geniální přítelkyně*. Základní podmínkou pro získání podpory v tomto okruhu je, aby byly do projektu zapojeny minimálně tři TV stanice z různých zemí. Úspěšné projekty zahrnují sedm, devět nebo i dvanáct TV stanic. „V České republice zatím bylo nejen málo podpořených projektů, ale i málo žádostí. Naštěstí se ale v poslední době objevilo několik dalších českých projektů na mezinárodní úrovni, které by mohly mít šanci na získání podpory, právě především kvůli tomu, že jsou od začátku řešené jako koprodukce. Tak věřím, že se blýská na lepší časy," dodává Staníková.

Zdroj: Negativ

STORY 06

NEPŘIPRAVENÁ SRDCE DOPŘÁVAJÍ DĚTEM CITOVOU VÝCHOVU

Název projektu: Nepřipravená srdce

Název organizace: Sladovna Písek

Projekt byl podpořen v rámci výzvy EACEA/32/2017 (oblast podpory Projekty evropské spolupráce).

Děti na druhém stupni základních škol procházejí náročnými duševními, tělesnými i sociálními změnami, ale školy jim jsou málokdy schopné podat pomocnou ruku. Tuto opomíjenou citovou výchovu dětem zprostředkovává projekt Nepřipravená srdce, jehož kurátorkou za českého partnera je Tereza Dobiášová z písecké dětské galerie Sladovna.

Za Nepřipravenými srdci stojí tři instituce: vedle Sladovny ještě muzeum MUBA (Museo dei Bambini Milano) a kulturní centrum Da'DeCe v Bukurešti. „Spolupráce vznikla na základě přirozeně fungující evropské sítě podobně zaměřených organizací. Muzeí pro děti není tolik a často navzájem spolupracují," říká Dobiášová. „S myšlenkou Nepřipravených srdcí přišli Italové, kteří projekt koordinují. Oslovili Sladovnu a já nabídla spolupráci rumunské organizaci, s níž jsem navázala kontakt před dvěma lety, když jsem pořádala konferenci dětských muzeí."

Projekt dětem zprostředkovává citovou výchovu v nejrůznějších významech tohoto termínu. „Děti ve věku zhruba mezi deseti a patnácti lety intenzivně žijí tím, jak objevují svou sexualitu, začínají řešit mezilidské vztahy jinak než doposud, uvědomují si změny, kterými procházejí," vysvětluje kurátorka. „Snažíme se jim proto představit určité médium, prostor, na kterém by mohly tyto otázky reflektovat a učit se s nimi zacházet."

Děti v daném věku jsou z hlediska kulturních institucí obtížně oslovitelné: „Stahují se do sebe, žijí ve vlastních světech, po desátém roce třeba přestávají navštěvovat kulturní instituce," říká Dobiášová. Proto jsou Nepřipravená srdce realizovaná právě ve spolupráci se školami. V zúčastněných zemích vznikají tři různé formáty. „Ve Sladovně pracujeme s divadelními metodami – herectvím, improvizací, maskou, novými médii. Italové používají hodně výtvarné prostředky a Rumuni stojí někde mezi muzejní pedagogikou a divadelními postupy," říká Dobiášová. „Výsledkem je workshopová struktura, takový ‚stroječek', který dětem umožní silný prožitek svého těla, svého výrazu, sebe sama jako integrované osobnosti, stejně jako sebe sama ve skupině."
V Česku bude tato struktura fungovat v rámci běžného programu Sladovny a návod, jak něco takového s dětmi zrealizovat, je nabízen také pedagogům, aby ji mohli přizpůsobit vlastním podmínkám.

Zdroj: Sladovna Písek

Nepřipravená srdce jsou vyvíjena přímo ve spolupráci s dětmi. „Jejich odezva je často velmi silná, výrazně se liší podle věku, sociální situace, typu školy," popisuje kurátorka. „Obecně čím jsou starší, tím víc se uzavírají. My se snažíme, aby pro ně ta struktura byla dostatečně svobodná, ale aby se zároveň dostala dost hluboko a aby umělci a pedagogové, kteří v jejím rámci s dětmi pracují, dokázali zvládnout průběh workshopů a jejich odezvu."

Projekt byl psaný na míru podpoře ze strany programu Kreativní Evropa Kultura. Z celkového rozpočtu téměř 298 000 eur KULTURA hradí 60 %, z nichž má Sladovna grant 55 000 eur. Evropská spolupráce je pro Dobiášovou klíčová. „Česká kulturní scéna je malá a pořád trpí tím, jak byla za totality odříznutá od Západu. Přitom se historicky vždy vyvíjela v evropském rámci," vysvětluje kurátorka. „Druhá věc je, že v Česku nejsou národní grantová schémata, která by dokázala profesionální kulturu financovat v dostatečné kvalitě. Zabývat se dětmi do hloubky je bez evropského kontextu a financování nemyslitelné."

Přínos Kreativní Evropy u nás podle Dobiášové spočívá i v tom, že pomáhá dorovnávat kvalitativní rozdíly mezi lokálními kulturními projekty a těmi evropskými a že do Česka pomáhá zavádět metody arts managementu na Západě běžné. Ohledně mezinárodní spolupráce, způsobů řízení institucí či podávání grantů se sama coby absolventka dramaturgie na DAMU nejvíc naučila „za pochodu" při působení v zahraničí. „Zažila jsem několikrát být postavená do role toho ‚méněcenného' z Východu," vzpomíná, „ale myslím, že jediná cesta, jak se s touhle nekomfortní situací vyrovnat, je neutíkat, učit se standardům v EU běžným a učit se obhájit se i navzdory předsudkům. Naše kultura je vytvořená řadou vlivů. Jsme v samém centru Evropy, nemůžeme být izolovaní. Pro mě projekt EU jen znovu pojmenovává to, co tu fungovalo po stovky let. Není to bez chyb, ale pořád je to nejlepší možná cesta," uzavírá kurátorka Nepřipravených srdcí.

Zdroj: Sladovna Písek

Zdroj: Sladovna Písek

STORY 07

NABARVENÉ PTÁČE VZNÁŠÍ APEL, ABY SE EVROPSKÉ ZLOČINY NIKDY NEOPAKOVALY

Název projektu: Nabarvené ptáče

Název organizace: Silver Screen

Projekt byl podpořen v rámci výzvy EACEA/25/2010 v okruhu Development – Single Projects grantem ve výši 60 000 eur.

Scenárista, režisér a producent Václav Marhoul pracuje na přípravě filmu *Nabarvené ptáče* přes deset let. Na jeden z nejambicióznějších snímků v novodobé české kinematografii získal od programu Kreativní Evropa MEDIA podporu na vývoj projektu i půjčku ručenou Záručním fondem Kreativní Evropy. Adaptace světoznámého románu Jerzyho Kosińského s rozpočtem kolem 167 milionů korun bude mít premiéru letos.

Nabarvené ptáče nahlíží zvěrstva druhé světové války očima chlapce, který putuje po východoevropském venkově. Když Marhoul knihu četl, zasáhla ho natolik, že se pevně rozhodl ji zfilmovat. Dvaadvacet měsíců mu trvalo získat na ni autorská práva. Po prvních čtyřech verzích scénáře pak zažádal program Kreativní Evropa MEDIA o podporu na vývoj filmu. Získal plnou podporu ve výši 60 000 eur. „Pro fázi vývoje byla zásadní," říká filmař. „Využil jsem ji na náročnou literární přípravu a na obhlídky na Ukrajině, v Haliči, Volyni, Polsku a jinde. Na svém předchozím filmu *Tobruk* jsem totiž pochopil, že scenárista se musí podívat na místa, kde se příběh odehrává, aby vstřebal tamní atmosféru." Zrovna Polsko paradoxně mnoho inspirace neposkytlo, protože venkov na tamním východě je pro účely válečného dramatu díky podpoře EU „příliš" čistý a zvelebený. Na druhou stranu právě tam Marhoul pochopil, že – aby jeho *Nabarvené ptáče* fungovalo –, musí být natočené černobíle.

Zcela zásadní pak pro film byla i půjčka umožněná Záručním fondem Kreativní Evropy – finančním nástrojem, který ručí za půjčky určené projektům v kulturních a kreativních odvětvích. V České republice ji poskytuje Komerční banka v rámci úvěru EuroCreative. „Scházelo mi 33 milionů korun na dotočení," říká Marhoul. „Bez téhle půjčky bych *Ptáče* prostě nedokončil. Půjčka funguje jako revolvingový účet: postupně se čerpá stanovený úvěrový rámec, faktury za natáčení se odesílají bance, ta je kontroluje a pak proplácí."

Producent vysvětluje, že bez takzvaného vícezdrojového financování se už filmy na evropské úrovni prakticky nedají natáčet. „Není jiná šance než poskládat zdroje jako puzzle," popisuje. „Něco poskytne MEDIA, něco Státní fond kinematografie, televize, zahraniční koproducenti, vložíte do toho samozřejmě i vlastní peníze, někdy seženete partnera, či dokonce sponzora. Ale osvícení mecenáši, kteří položí na stůl 150 milionů a chtějí vidět až hotový výsledek, ti opravdu neexistují."

Zdroj: Silver Screen

Ve filmu vzniklém v evropské koprodukci hrají zahraniční hvězdy jako Stellan Skarsgård, Udo Kier či Harvey Keitel a samozřejmě řada českých, polských, německých, ukrajinských a slovenských herců. Jednu z postav ztvárnil i Alexej Kravčenko, představitel hlavní role ze slavného sovětského válečného snímku *Jdi a dívej se*, který Marhoula ovlivnil podobně silně jako předloha *Nabarveného ptáčete*.

Zdroj: Silver Screen

Je více než symbolické, že *Nabarvenému ptáčeti* pomáhají vzniknout právě instituce EU, která funguje jako jedna ze záruk proti tomu, aby se hrůzy světových válek opakovaly. „Díky tomu, že hranice v Evropě přestaly do značné míry existovat, se národní a nacionalistická pnutí mezi státy otupila," souhlasí Marhoul. „Evropa je složitý mechanismus emocí a historie vzájemného ubližování. Ty staré vášně by bylo strašně jednoduché probudit. Ano, EU je možná příliš byrokratická a má i další špatnosti. Ale když zvážím všechna její pro a proti, pozitiva jasně převažují." Marhoul dokonce tvrdí, že by mu vůbec nevadilo, kdyby Unie fungovala na spolkovém systému jako Německo. „Klidně bych byl občanem Spojených států evropských," říká.

Režisér vidí spojitost *Nabarveného ptáčete* s jinými velkými evropskými filmy – zejména s *Bílou stuhou* Michaela Hanekeho a *Idou* Pawła Pawlikowského. S oběma jeho snímek váže tematika světových válek a černobílý obraz, od konverzačněji laděných „kolegů" se *Ptáče* naopak liší tím, že v jeho téměř tříhodinové stopáži proběhne dohromady sotva devět minut dialogu. Marhoul si je vědom, že jeho film vzbudí kontroverze násilnými scénami. Věří ale, že diváci pochopí výsostně humanistické poselství příběhu. „O válku, nacismus nebo o to, že hlavní hrdina je Žid, v prvním plánu nejde," vysvětluje. „Všechno to násilí je jen rám, v němž je napnuté plátno. A na něm se zjevuje příběh o dobru a zlu, spolu s apelem, že nic podobného se nesmí opakovat."

Zdroj: Silver Screen

STORY 08

DIVADELNÍ SÍŤ FABULAMUNDI PODPORUJE A PROPAGUJE SOUČASNOU EVROPSKOU DRAMATIKU

Název projektu: Fabulamundi. Playwriting Europe: Beyond Borders?

Název organizace: Divadlo LETÍ

Projekt byl podpořen v rámci výzvy EACEA/45/2016 (oblast podpory Projekty evropské spolupráce).

Mezinárodní síť evropských divadel Fabulamundi. Playwriting Europe: Beyond Borders? se rozšířila i do Česka, kde se jejím zástupcem stalo pražské Divadlo LETÍ. Hlavním cílem prestižní sítě podpořené programem Kreativní Evropa Kultura je spolupráce divadel, festivalů a dalších institucí, které se věnují současné dramatice. Projekt pro léta 2017–2020 se jmenuje *Za hranice* a odráží téma imigrace.

Koprodukční projekt Fabulamundi spojuje již deset evropských zemí. V roce 2017 k tehdejším členům (Itálie, Francie, Německo, Španělsko, Rumunsko, Belgie a Velká Británie) přibylo Rakousko, Polsko a díky Divadlu LETÍ i Česká republika. K červnu 2019 bylo ve Fabulamundi zapojených patnáct institucí a projekt zahrnoval 164 autorů, 323 textů a 129 inscenací. Přeloženo má být devadesát her, osmdesát dramatiků projde praktickým výukovým programem. „Fabulamundi je unikátní tím, že na rozdíl od podobných projektů kromě fluktuace textů současné dramatiky podporuje i osobní setkávání divadelníků a dramatiků," říká finanční manažerka LETÍ Pavla Klouzalová.

Podle ní síť Fabulamundi zahrnuje řadu odvětví. Umožňuje evropským dramatikům vyjíždět na pracovní cesty, stará se o uvádění jejich děl a usnadňuje vzájemnou spolupráci umělců právě prostřednictvím setkávání a workshopů. Rozšiřuje povědomí o projektu mimo odborné kruhy skrze publikační činnost, semináře a přednášky. Produkčně zajišťuje projekt včetně evaluace a vzdělávacích seminářů pro pracovníky zapojených organizací, přičemž souběžně s projektem vzniká i studie mapující jeho průběh. Součástí Fabulamundi je také závěrečný festival, kde budou prezentována díla vybraných autorů.

Hlavním tématem aktuálního projektu *Za hranice* je potom reflexe palčivých společenských procesů souvisejících mimo jiné s imigrační vlnou. „Zatímco v současné Evropě pomalu rostou nové zdi, náš projekt se chce soustředit především na překonávání kulturních a sociálních bariér a díky mezinárodní spolupráci přispět k hlubšímu pochopení současných evropských témat," říká umělecká šéfka LETÍ Martina Schlegelová.

Divadlo LETÍ je ve Fabulamundi rovnocenným partnerem. „Všechny zapojené organizace mají stejné povinnosti určitého počtu daných spoluprací s autory, mezi něž patří inscenace, scénická čtení, publikace, rezidence nebo pořádání setkání s partnery ze zahraniční. Od některých institucí, například univerzit nebo divadelních ústavů, se LETÍ liší jen tím, že je přímým producentem těchto aktivit a ne pouze iniciátorem," vysvětluje Schlegelová.

Foto: Jan Hromádko

Z Fabulamundi vzešla i česká rezidence katalánských autorek Claudie Cedó a Joany Yagy. Ty během ní spolupracovali na scénáři inscenace *CampQ,* na níž se podílel i dramaturg LETÍ David Košťák. Česká expozice Pražského Quadriennale 2019 a největší koprodukční projekt v historii českého divadla *CampQ* simuluje pozemský tábor pro návštěvníky z jiných planet.

Dalším z projektů LETÍ v rámci Fabulamundi je uvedení hry *Europe Connexion: Evaluace kvality a etiky v evropských veřejných zakázkách*. „I při zkoušení této inscenace jsme využili možnosti krátkodobé rezidence," říká Schlegelová. „Na rozdíl od *CampQ* tento scénář nevznikal přímo pro nás, ale byl převzatý. Režisér Adam Svozil s dramaturgyní Marií Špalovou však byli v úzkém kontaktu s autorkou Alexandrou Badeou a konzultovali s ní úpravy. Alexandra se účastnila čtených zkoušek, mohla režijně-dramaturgickou koncepci konzultovat a podívala se také na jednu z prvních repríz."

Fabulamundi se podle Klouzalové svým zacílením s činností Divadla LETÍ shoduje v mnoha bodech, zejména v důrazu na uvádění děl současné dramatiky. „Finance od Kreativní Evropy využíváme hlavně k financování těch částí projektu, které nespadají do naší běžné činnosti – tedy k přípravě prezentace českých dramatiků pro zahraniční partnery nebo k jejich vysílání na workshopy," říká finanční manažerka. „Zapojení do Fabulamundi nám umožňuje rozvoj i z hlediska umělecké stránky. Díky zdrojům z EU může LETÍ uskutečnit i projekty, na které by jinak finančně nedosáhlo – což je zrovna případ *CampQ*."

Fabulamundi získala z programu Kreativní Evropa financování na čtyři roky. „To je pro takový projekt spíše nezbytností," říká Klouzalová. „Projekt totiž obsahuje fáze, které na sebe navazují a nelze je uskutečnit v jednom roce. Zároveň je ale potřeba myslet na dofinancování nezbytné pro dokončení projektu, které u nás na rozdíl od jiných zemí EU není ministerstvem kultury přidělováno automaticky."

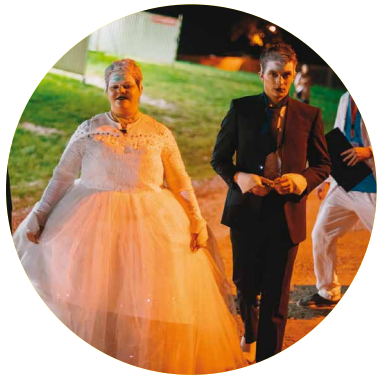

Foto: Jan Hromádko

Foto: Jan Hromádko

STORY 09

MFDF JI.HLAVA: MYSLET TO S FILMEM VÁŽNĚ

Název projektu: MFDF Ji.hlava

Název organizace: Doc. Dream Services

Projekt je již od roku 2003 každoročně podporován v rámci okruhu Festivals.

MFDF Ji.hlava má za sebou už více než dvacetiletou existenci. Vznikl v roce 1997 jako studentský projekt, během let se ale z komorní akce pro místní diváky stal významný evropský festival i platforma iniciující řadu dalších filmových a industry aktivit. „Mezinárodní kontext pro nás byl vždy podstatný," říká zakladatel a ředitel festivalu Marek Hovorka.

Právě on ještě jako student jihlavského gymnázia přehlídku dokumentárních filmů založil a dodnes stojí v jejím čele. Festival vznikl ještě před začátkem působení programu KE MEDIA v České republice a hned od jeho začátku získal podporu. „Od prvního roku, kdy jsme byli Kreativní Evropou podpořeni, jde o podstatnou podporu, uznání smyslu a kvality i potvrzení festivalu v mezinárodním kontextu. A jde zároveň o efektivní cestu, jak zajistit větší viditelnost evropským filmům ze všech světových stran," říká Hovorka.

„Dokumentární film prošel za tu dobu zásadní proměnou v tom, jak je vnímán diváky, i v tom, jakou pozici zaujímá v audiovizuálním prostředí – a věřím, že jsme k tomu nejrůznějšími aktivitami přispěli," říká Marek Hovorka. „Od budování kurátorovaných soutěžních sekcí, přes publikační činnost, která vnesla do českého prostředí základní odbornou literaturu i terminologii, práci s nastupující generací kritiků a novinářů až po vytváření nejrůznějších propagačních, vzdělávacích a distribučních platforem, jako jsou Doc Alliance, DAFilms.cz, Centrum dokumentárního filmu, Česká radost v českých kinech a další."

„Snažíme se být spojnicí pro filmaře, kteří to s filmem myslí opravdu vážně, vztahují svou práci k delšímu časovému horizontu, než je jeden úspěšný film tady a teď, a navazují na tradici i hloubku kinematografie jako uměleckého vyjádření. Tito lidé často následně uspějí rovnou v kontextu velkých festivalů kategorie A, jako jsou Berlinale, Locarno nebo Benátky. Příkladem může být originální ji.hlavský projekt Emerging Producers, představující nastupující generaci evropských producentů, jejichž filmy následně uspěly právě na těchto největších evropských festivalech. A moc nás těší, že byl projekt Emerging Producers letos poprvé podpořen i Kreativní Evropou," dodává Marek Hovorka.

Foto: Jan Hromádko

Každý rok se festivalu účastní desítky a stovky výrazných filmových osobností, proto je podle Hovorky obtížné odpovědět na otázku, které z hostů sám považuje za nejinspirativnější. „Vždy se snažíme hledat i ty režiséry, producenty a další filmaře, kteří kinematografii věnovali celý svůj život. Právě oni jsou důležitou inspirací pro začínající tvůrce, kterým se v Ji.hlavě tak věnujeme, protože svým vlastním životem ukazují, že tento způsob odevzdání se má smysl," říká Hovorka. Jako příklad uvádí portugalského režiséra Manoela de Oliveiru, anglosaské legendy Fredericka Wisemana a Richarda Leacocka či producentku Rebeccu O'Brien, nejbližší spolupracovnici Kena Loache. „Zveme ale i nespoutané autory současnosti, originální a nezaměnitelné, jakými jsou například Filipínec Khavn de La Cruz, Japonka Naomi Kawase, Španěl Albert Serra nebo Kanaďan Mike Hoolboom. Jejich odvaha vydat se do neznáma odpovídá odvaze kosmonautů objevujících Měsíc nebo mořeplavcům obeplouvajícím jižní Afriku," přibližuje Hovorka.

Foto: David Kumermann

Festival pravidelně uvádí více než sto titulů ve světové, mezinárodní nebo evropské premiéře, zároveň je pro něj důležitá práce s publikem. „Diskusní a vzdělávací charakter je od prvního ročníku součástí Ji.hlavy. Publikum je tím, co dává festivalům život. Důležitý je ale i nefilmový program, třeba platforma pro hledání nových témat Inspirační fórum. Zkrátka Ji.hlava není jen místem projekcí, ale událostí, která se dokumentární aspekt promítaných filmů snaží rozvinout na nejrůznějších místech," uzavírá Marek Hovorka.

Práce s diváky je jedním z aspektů, kterým se jihlavský festival odlišuje od jiných podobných projektů. K těm dalším patří dramaturgie, a obecně celková inovativnost a snaha stále přicházet s něčím novým nebo rozvíjet už zavedené postupy. I díky tomuto originálnímu přístupu je festival v Jihlavě pravidelně podporován programem Kreativní Evropa.

Foto: Štefan Berec

STORY 10

EVROPSKÉ OBECENSTVO SE VE VNÍMÁNÍ STEJNÉHO TEXTU LIŠÍ, ŘÍKÁ SPISOVATELKA B. BELLOVÁ

Bianca Bellová je třetí laureátkou z České republiky, oceněnou Cenou Evropské unie za literaturu.

Zdroj: Host

Bianca Bellová získala v roce 2017 za novelu *Jezero* kromě tuzemské ceny Magnesia Litera za knihu roku i Cenu Evropské unie za literaturu, podpořenou programem Kreativní Evropa. I díky grantu na překlad, vázanému na tuto cenu, bylo Jezero přeloženo do řady evropských jazyků. Práva jsou prodána na překlady do sedmnácti evropských jazyků, arabštiny a japonštiny.

Drsná novela je inspirovaná ekologickou katastrofou kolem kdysi obřího Aralského jezera na hranicích mezi dnešním Kazachstánem a Uzbekistánem, které kvůli sovětskému inženýrství z počátku 60. let k dnešku prakticky zmizelo z mapy. Hlavní hrdina, chlapec Nami, utíká z prostředí plného bídy, nemocí a krutosti do města, kde ho ale žádná naděje nečeká.

Díky grantu EU na překlad mohou kvalitní literární díla jako *Jezero* oslovit širší okruh čtenářů. Podle Bellové její novela v zahraničí asi nejvýznamněji rezonuje v Itálii, kde existuje například facebooková skupina s dvaceti tisíci čtenáři, v níž o knize diskutují desítky až stovky jejích členů. „Pro mě jako pro autora je samozřejmě zajímavé sledovat, jaké kontexty a významy v textu nacházejí," říká spisovatelka. Velmi dobré ohlasy má *Jezero* i v Polsku. Třetím jazykem, kde si kniha získala velkou pozornost kritiky, blogerů a čtenářů, je francouzština.

Bellová soudí, že její novela mezi evropskými čtenáři rezonuje kombinací klasického lineárního narativu, příběhu typu *Odyssea* a malého příběhu probíhajícího na pozadí širšího kontextu. „Je ovšem samozřejmě skoro jisté, že se ke mně všechny ohlasy nedostanou, takže nějaké mé závěry z nich jsou pravděpodobně mylné," říká. „Různí nakladatelé pracují různě, ti větší vrhají na trh tituly bez nějaké větší pozornosti, zatímco malí nakladatelé sice mají menší možnosti, ale více se těm několika knihám, které si sami vybrali, věnují na mikroúrovni, která je pro literaturu čím dál důležitější," popisuje cestu jednotlivých evropských vydání.

Cenu EU za literaturu získali z českých autorů ještě Jan Němec a Tomáš Zmeškal. Druhého jmenovaného a Bellovou v zahraničí zastupuje Edgar de Bruin prostřednictvím agentury Pluh. „V obou případech byla překladatelská práva na titul v té chvíli už prodaná do několika zemí, takže udělení ceny podpořilo už existující zájem," říká de Bruin. „Při nabízení západoevropským nakladatelům pomáhá, když kniha tuto cenu získá, i když to je pro ně při rozhodování o vydání jen jeden z více aspektů." Prodejní čísla přeloženého *Jezera* z většiny zemí Pluh ještě nemá, ale třeba německého vydání se za první rok prodalo kolem dvou tisíc výtisků, což je prý na českého autora dobrý výsledek. „Mohlo v tom sehrát jistou roli i to, že nakladatel pro autorku uspořádal prezentaci na loňském Lipském knižním veletrhu a vystoupení na významném literárním festivalu v Berlíně," říká de Bruin.

„Kromě toho, že se můj text díky ceně dostane k mnohem více čtenářům – a už teď po dvou letech sleduji, jak se různé obecenstvo ve vnímání stejného textu liší –, má pro mě i rovinu osobní," ohlíží se za Cenou EU spisovatelka. „Někteří překladatelé a zahraniční nakladatelé se pro mě za tu dobu stali svým způsobem rodinou." S ostatními laureáty ze stejného ročníku soutěže zůstává v kontaktu. „A pevně věřím, že se zase někde setkáme: myslím, že náš ročník byl mimořádně vypečený," tvrdí.

Knihu, která odejde do tiskárny, Bellová považuje za dospělé dítě, které by se o sebe už mělo postarat samo. „Ale samozřejmě jsem nesmírně ráda za to, jaké mi *Jezero* otevřelo možnosti v literárním světě. Dokonce už mě teď pár lidí považuje za spisovatelku," říká ironicky. K budoucnosti Evropské unie je pak poněkud skeptická. „Dny, kdy mě skutečnost, že je naše země součástí EU, naplňovala nadšením, jsou již pár let ty tam," tvrdí. „Pocit přináležitosti k většímu celku nahrazuje frustrace z používání dvojího metru, mentorování nových členů EU nevolenými úředníky a postupné rozdělování na dvě či více Evrop, víceméně podle linie bývalé železné opony. Je těžké nevidět stále narůstající trhliny," uzavírá autorka dystopické novely *Jezero*.

Zdroj: Host

Foto: Marta Režová

STORY 11

DISTRIBUČNÍ SPOLEČNOST AEROFILMS: OD PROVOZOVÁNÍ KIN KE KULTIVACI SPOLEČNOSTI

Název projektu: Selektivní a automatická podpora distribuce

Název organizace: Aerofilms

Aerofilms čerpá každoročně podporu v okruzích Selektivní podpora a Automatická podpora na cca 10–15 filmů.

Od roku 2006, kdy začala distribuovat filmy, se aktivity společnosti Aerofilms značně rozrostly: značka nyní zastřešuje i přenosy divadelních představení do kin, kanál VOD Aerovod, vzdělávací projekt Aeroškola, diváckou porotu Scope 100 a další projekty. „Je krásné, když se zamilujeme do nenápadného filmu, koupíme na něj práva, s námi se do něj zamilují i diváci a celé je to úspěšné i obchodně," říká ředitel Aerofilms Ivo Andrle.

„Jsme kinaři, vyrostli jsme v kinech," popisuje specifikum Aerofilms Andrle. „Začali jsme tím, že jsme provozovali jednosálová kina a dělali na vlastní pěst všechno od uklízení záchodů po programování nebo domlouvání delegací. Když myslíme na film, je to pro nás v první řadě spojené s plátnem, to si neseme ve své firemní DNA."

Aerofilms z programu Kreativní Evropa MEDIA využívá dva druhy podpory na distribuci: automatickou a selektivní. Selektivní podporu získává kolem pěti filmů ze „stáje" Aerofilms ročně. Evropské snímky tvoří zhruba 80 % titulů značky. Podpora ze strany Kreativní Evropy směřuje do propagace filmů. „Kampaň vyžaduje investice do čím dál zásadnějšího online prostoru, což znamená například sociální sítě a reklamní bannery, ale pořád funguje i stará dobrá venkovní reklama a samozřejmě reklama v kinech," říká Andrle. „To všechno stojí peníze. S podporou je proto kampaň na ten který titul daleko viditelnější." Část automatické podpory lze investovat i do nákupu distribučních práv, ale její drtivá většina se u Aerofilms vynakládá na to, aby se prodalo co nejvíc vstupenek a proběhlo co nejvíc zhlédnutí online, a kampaň se tak obrátila v příjmy.

Aerofilms se účastní i projektu Scope 100, který rovněž podporovala Kreativní Evropa. V jeho rámci publikum dostalo možnost rozhodovat o tom, který z předvybraných filmů vstoupí do distribuce, a podílet se poté na distribuční strategii. „Máme se Scope 100 velmi dobrou zkušenost," popisuje Andrle. „Za čtyři roky existence jím prošly stovky lidí. S mnohými z nich dodnes konzultujeme jako s diváky, nadšenci a poloodborníky. Bez Kreativní Evropy by tenhle projekt nevznikl."

Zdroj: Aerofilms

Podporu Kreativní Evropy Andrle vnímá také jako obchodní nástroj EU, který v rozhodovacím procesu distributora hraje ve prospěch evropských filmů. „Samozřejmě to může mít i negativa: někdo se může pro určitý film rozhodnout jen proto, že je pro něj podpora, bez ohledu na to, jestli s ním chce pracovat dál," dodává. Na vylepšování systému se podílí cechovní organizace Europa Distribution, která nezávislé evropské distribuční společnosti zastřešuje a Aerofilms je jejím členem.

Aerofilms mezi své největší úspěchy počítá třeba uvedení černé komedie *Divoké historky*. „Práva jsme koupili v Cannes a návštěvnost u nás pak mnohonásobně překonala naše odhady. Že ten film v našich kinech uvidí přes 70 tisíc diváků jsme si nepředstavovali ani v ‚divokých snech'," vzpomíná Andrle. „Nebo *Ida*, černobílý polský snímek v klasickém formátu 4:3. Zamilovali jsme se do ní, ale mysleli jsme si, že je nemožné ji úspěšně distribuovat. Uvedli jsme ji s velkým zpožděním, kdy už byla k dispozici i pirátsky, a přesto v kině ‚udělala' skoro 15 tisíc diváků, přičemž jsme počítali se třemi až pěti tisíci." Z domácí produkce Andrle rád vzpomíná na dokument *Občan Havel* nebo černobílé animované drama *Alois Nebel*; oba snímky překročily hranici 100 tisíc diváků. „Najednou se podaří mít v ruce něco, co roste samo, stane se z toho fenomén, diváci přibývají a už jen sledujete, jak to hezky funguje. Na takové tituly vzpomínáme s láskou," říká Andrle.

Zdroj: Aerofilms

„Bez Kreativní Evropy bychom určitě neměli ty výsledky, jakých dosahujeme," tvrdí ředitel Aerofilms. „To, co děláme, je na pomezí byznysu a divácké kultivace. Myslíme si, že náš model přispívá k vychovávání určitých elit, k budování kreativního prostředí, k rozvíjení otevřeného myšlení, tedy k věcem, jež jsou pro budoucnost naší země nesmírně důležité."

Zdroj: Aerofilms

STORY 12

ARTCOME SPOJUJE PUBLIKUM, ODBORNÍKY, UMĚNÍ I HISTORII NA POZADÍ STŘEDNÍ EVROPY

Název projektu: Art & Contemporary Me (ArtCoMe)

Název organizace: Muzeum umění Olomouc

Projekt byl podpořen v rámci výzvy EACEA/32/2017 (oblast podpory Projekty evropské spolupráce).

Mezinárodní projekt Art & Contemporaty Me (ArtCoMe), podpořený programem Kreativní Evropa Kultura, si za hlavní cíl určil nastartování mezikulturního dialogu o sdíleném kulturním dědictví v Evropě mezi studenty, odborníky a laickou veřejností jako rovnocennými partnery. Jeho odrazovým můstkem se v září 2018 stala umělecko-historická konference Zrod soudobého Středoevropana, která se věnovala otázkám postupného formování občanské společnosti.

Jindy vágně určený prostor střední Evropy je v ArtCoMe vymezený jasně: projekt se odkazuje na poslední desetiletí existence Rakouska-Uherska a vznik jeho nástupnických států Československa, Polska a Maďarska. Z těch zemí, po rozpadu Československa už čtyř, také pocházejí spolupracující instituce. Na programu spojili síly lektoři z Muzea umění Olomouc, Galerie města Bratislavy, Mezinárodního centra kultury v Krakově a Muzea Jana Pannonia v Pětikostelí (Pécs). Z týchž měst pocházejí také studenti středních škol, kteří se programu účastní.

„ArtCoMe zahrnuje mezinárodní vzdělávací program pro studenty a jejich mentory, putovní výstavu Rozlomená doba 1908–1928. Avantgardy ve střední Evropě, odbornou publikaci a národní vzdělávací programy," vysvětluje šíři aktivit projektová manažerka Eva Jurečková z Muzea umění Olomouc. „ArtCoMe tak tvoří jednu část a perspektivu rozsáhlejšího projektu, který se soustřeďuje na sociální, politické a kulturní změny v době kolem rozpadu Rakouska-Uherska."

Klíčovým prvkem ArtCoMe je podle Jurečkové silná a jedinečná zkušenost jednotlivce s uměleckými díly, která vzniká skrze společnou tvůrčí činnost publika s odborníky. Tímto způsobem se narušuje hranice mezi takzvaným laickým a profesionálním uměním. Studenti ze středních škol v Olomouci, Bratislavě, Krakově a Pécsi se pod vedením lektorů setkávají s výstavou Rozlomená doba a aktivně s ní pracují. „Výstava představuje podnět pro jejich tvůrčí činnost v průběhu školního roku," vysvětluje Jurečková. „Studenti zapojení do edukačního programu mají možnost se na své téma podívat z různých úhlů pohledu a za fakty a strohými informacemi objevovat zásadní motivy a vizuální symboly. Klíčové mezníky programu tvoří pět mezinárodních setkání."

Zdroj: Muzeum umění Olomouc

Nejdříve byla unikátní výstava, zahrnující díla stovky autorů včetně Emila Filly, Františka Kupky či Oskara Kokoschky, k vidění v Muzeu umění Olomouc. Největší projekt v historii muzea se stal zároveň prvním, který v instituci zaplnil celé patro. Studenti ze čtyř zemí si během víkendového setkání v listopadu 2018 inspirováni výstavou vyzkoušeli práci animátorů, novinářů či reportérů, navrhovali plakáty a obálky časopisů, vytvářeli hesla na Wikipedii a prezentovali výsledky dlouhodobé samostatné přípravy, která setkání předcházela. Další společná akce proběhla v dubnu 2019 v Krakově.

Zdroj: Muzeum umění Olomouc

Podle Jurečkové je možné uskutečnit mezinárodní edukační program v plném plánovaném rozsahu jen díky podpoře ze strany Kreativní Evropy. Podpora se týkala samotné výstavy, mezinárodního vzdělávacího programu pro studenty a jejich mentory, národních vzdělávacích programů i výstupu v podobě odborné publikace. „Projekt nám umožnil prohloubit partnerství mezi zapojenými institucemi, na které navážeme prostřednictvím dalších výstavních projektů, výměnu zkušeností a vzájemnou inspiraci při práci na edukačních programech," říká programová manažerka. „Díky ArtCoMe jsme také načerpali řadu zkušeností a dovedností, ať už v oblasti managementu, marketingu a PR, jazykových znalostí nebo práce s publikem." Zvlášť Jurečková zdůrazňuje navázání nových přátelství napříč hranicemi a řadu společných zážitků.

Organizátoři ArtCoMe se také v rámci programu Kreativní Evropa Kultura účastnili kick-off meetingu pro projektové manažery, semináře k přípravě projektu nebo akce Střed zájmu – publikum. Díky těmto seminářům podle Jurečkové získali metodickou podporu a rady pro realizaci svého projektu. Vedle možnosti žádat o finanční podporu v programu Kreativní Evropa Kultura projektová manažerka z výhod členství v EU zdůrazňuje hlavně volný pohyb osob, který je pro uskutečňování mezinárodních aktivit jako právě ArtCoMe klíčový.

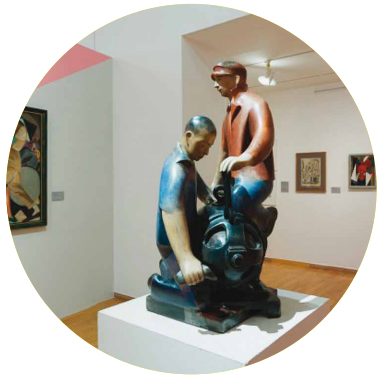

Zdroj: Muzeum umění Olomouc

CO JE PROGRAM KREATIVNÍ EVROPA

Program Kreativní Evropa je plánován na období 2014–2020. Cílem programu je vytvořit jednotný rámec pro financování projektů v oblasti scénických umění, výtvarného umění, nakladatelství a literatury, filmu, televize, hudby, mezioborového umění, kulturního dědictví a videoher.

Celkový rozpočet programu činí 1,462 mld. eur. Na dílčí program MEDIA připadá 56 % (818 720 tis. eur), na dílčí program Kultura 31 % (453 220 tis. eur) a na mezioborovou část 13 % (190 060 tis. eur).

Program Kreativní Evropa sídlí v Bruselu a spadá pod Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu (DG EAC – dílčí program Kultura) a pod Generální ředitelství pro komunikační sítě, obsah a technologie (DG CNECT – dílčí program MEDIA) v Evropské komisi. Správou programu, vyhodnocováním žádostí a administrací projektů je pověřena Výkonná agentura pro audiovizi, vzdělávání a kulturu (EACEA). O rozdělení podpory se rozhoduje v Bruselu.

Žadatelům o podporu z programu je k dispozici síť informačních a servisních kanceláří Creative Europe Desk (Kanceláře Kreativní Evropa) se zastoupeními v každé účastnické zemi.

Zeměmi zapojenými do programu Kreativní Evropa jsou v současné době všechny členské státy Evropské unie, státy patřící do Evropského hospodářského prostoru (Island, Norsko), Albánie, Bosna a Hercegovina, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora a Srbsko. Částečně se programu účastní Gruzie, Moldavsko, Ukrajina, Tunisko (dílčí program Kultura a čtyři okruhy dílčího programu MEDIA), Arménie a Kosovo (pouze dílčí program Kultura).

Foto: Adéla Vosičková

Dílčí program MEDIA

- **vývoj**
Vývoj hraných, dokumentárních a animovaných filmů pro kina, digitální platformy a televizní vysílání a vývoj videoher.

- **TV programy**
Podpora koprodukce a vysílání televizních programů na mezinárodní úrovni.

- **distribuce**
Automatická a selektivní podpora distribuce zahraničních evropských filmů, podpora sales agentů.

- **vzdělávání**
Podpora projektů dalšího vzdělávání filmových profesionálů.

- **přístup na trh/filmové festivaly**
Podpora filmových festivalů, koprodukčních fór, filmových trhů a online nástrojů pro profesionály.

- **online distribuce**
Podpora VoD služeb.

- **filmová výchova**
Podpora filmové výchovy.

- **kina**
Podpora kin sdružených v síti Europa Cinemas.

- **koprodukční fondy**
Podpora mezinárodních koprodukčních fondů.

Foto: Adéla Vosičková

Dílčí program Kultura

- **projekty evropské spolupráce**
Podpora nadnárodního pohybu kulturních a kreativních děl a nadnárodní mobility kulturních a kreativních činitelů, zejména umělců.

- **literární překlady**
Podpora literárních překladů, propagace oběhu kvalitních literárních děl a zlepšení přístupu k těmto literárním dílům.

- **evropské sítě**
Podpora evropských sítí činných v kulturních a kreativních odvětvích.

- **evropské platformy**
Podpora kulturních a kreativních organizací, které podněcují rozvoj nových talentů, nadnárodní mobilitu kulturních a kreativních profesionálů a oběh uměleckých děl.

Z prostředků programu jsou podporovány i další iniciativy jako Evropské hlavní město kultury, označení Evropské dědictví, ceny EU za péči o kulturní dědictví, za architekturu a další.

KONTAKTY

Kancelář Kreativní Evropa

V České republice se Kancelář Kreativní Evropa skládá z kanceláře pro dílčí program MEDIA, se sídlem v Národním filmovém archivu, a z kanceláře pro dílčí program Kultura, se sídlem v Institutu umění – Divadelním ústavu, jejíž součástí je i Sekce pro kulturní dědictví, se sídlem v Národním památkovém ústavu.
www.kreativnievropa.cz

Kancelář Kreativní Evropa – MEDIA

Národní filmový archiv
Národní 28, 110 00 Praha 1
T +420 221 105 209–210
E media@kreativnievropa.cz
www.kreativnievropa.cz/media

Kancelář Kreativní Evropa – Kultura

Institut umění – Divadelní ústav
Celetná 17, 110 00 Praha 1
T +420 224 809 118, 119, 134
E kultura@kreativnievropa.cz
www.kreativnievropa.cz/kultura

Foto: Adéla Vosičková

KULTURA TVOŘÍ EVROPU

15 EU

Název: Stories
Autoři textů: Vojtěch Rynda, Hedvika Petrželková (Story 09)
Editorky: Anna Hořejší, Magdalena Müllerová a Daniela Staníková
Fotografie: Fotografie pocházejí z archivů Kanceláře Kreativní Evropa
a podpořených projektů.
Obálka, grafická úprava a sazba, tisk: Cellula, s. r. o.
Vydal Institut umění – Divadelní ústav jako svou 751. publikaci.
Neprodejný výtisk.
Vyšlo v Praze v roce 2019.

ISBN 978-80-7008-420-5

© Institut umění – Divadelní ústav, 2019
© Národní filmový archiv, 2019
© Vojtěch Rynda, Hedvika Petrželková, Magdalena Müllerová, Daniela Staníková, 2019
Editorky © Anna Hořejší, Magdalena Müllerová, Daniela Staníková, 2019

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Kreativní Evropa

1989 - 2019
30 let
svobody